

Raport preliminar asupra cercetărilor arheologice din comuna Poduri Jud. Bacău

Cercetările întreprinse pentru cunoașterea așezărilor preistorice din județul Bacău sînt destul de inegal repartizate. Pînă în prezent s-au bucurat de mai multă atenție bazinul riului Trotuș, valea Bistriței și valea Berheciului. O zonă slab investigată, lipsită chiar și de cercetări de suprafață, este bazinul Tazlăului. De cîțiva ani atenția noastră a fost atrasă de această regiune.

În anul 1978 ne-a fost semnalată, de prof. Alexe Bujor, existența unei așezări cucuteniene în comuna Poduri. Perieghezele întreprinse ne-au format convingerea că ne aflăm în fața unei zone promițătoare. Teritoriul comunei este străbătut de numeroase piraie, fiind semnalate și cîteva slatine exploatate și în momentul de față.

Principala stațiune arheologică, care ne-a trezit interesul se află pe teritoriul satului Rusăiești. Așezarea este situată pe terasa de 32 m a Tazlăului Sărat, pe partea dreaptă a riului, la aproximativ 100 m spre vest de biserica de lemn din Rusăiești. Porțiunea de terasă pe care se află situl arheologic este numită de localnici Dealul Ghindaru. Zona de interes arheologic a fost localizată, prin cercetări de suprafață, pe botul dealului, în punctul numit „Între Piraie”. În această parte din terasă se desparte un bot de deal ocolit de Piriul Bisericii. Așezarea era apărată spre nord de o pantă abruptă care coboară spre Tazlăul Sărat, spre est panta este de asemenea abruptă, în timp ce spre sud o pantă mai lină duce spre Piriul Bisericii. Drumul de acces și calea de legătură cu terasa se află spre nord-vest. Această parte se pare că era închisă, în vechime, de un șanț de apărare. În cazul că săpăturile vor confirma această ipoteză, șanțul a fost dezafectat în una din fazele culturii Cucuteni, cînd așezarea s-a extins cu peste 200 m peste eventualul șanț de apărare.

Încă de la prima periegheză am remarcat faptul că pe marginea de nord-est a terasei exista un fel de „acropolă” de formă oare-

cum circulară, mai înaltă decît orizontală terasei cu 3—4 m. „Acropola” are diametrul de aproximativ 130/70 m. Suprafața ei poate fi apreciată la circa un hectar, în timp ce întreaga așezare depășește suprafața de 3 ha.

În campania 1979 ne-am propus efectuarea unui sondaj stratigrafic¹. Din această cauză săpătura noastră a fost amplasată astfel încît să obținem maximum de informații cu minimum de cheltuieli.

Am trasat o secțiune (SI) de 30/2 m în zona cea mai ridicată a așezării. Șanțul a fost orientat NV—SE, taluzul de vest fiind în prelungirea bornei topografice aflată la 1 m spre nord. Orientarea a fost făcută în așa fel încît să obținem o fracțiune din profilul transversal al stațiunii. Caseta 1, cu dimensiunile de 6,5/3 m, a fost trasată în partea de vest a secțiunii, fiind separată de aceasta de un martor de 0,50 m. Caseta acoperă suprafața cuprinsă între metrii 12 și 18,50. Prin deschiderea ei am încercat să degajăm mantaua unui mormînt din epoca bronzului. Caseta 2 are dimensiunile de 5/2 m; între casetă și secțiune a fost de asemenea lăsat un martor de 0,50 m. Deschiderea ei a fost necesară pentru degajarea locuinței 3 și acoperirea suprafața cuprinsă între metrii 24 și 29 pe latura estică a secțiunii.

Secțiunea I. Stratul de pămînt aflat pînă la adîncimea de 0,20—0,30 m era puternic răscolit de arături, fragmentele ceramice găsite sînt corodate. În carourile² 7—9 a fost descoperită o manta din piatră de riu, care apărea un mormînt de incinerare din epoca bronzului. Primele pietre au apărut (în c. 7) la —0,20 m, în timp ce în c. 9 se aflau la 0,65—0,75 m (vezi fig. 1). Mormîntul din epoca bronzului se afla într-o alveolă rămasă de la o groapă Cucuteni B (Gr. 1). La adîncimea de 0,65 m a fost descoperită o urnă funerară cu resturi cinerare. Vasul nu era acoperit de pietrele din manta, acestea grupîndu-se în jurul lui fără o ordine prea riguroasă. Suprafața prea mică săpată nu

ne permite să precizăm forma mantalei. Am observat, totuși, că pietrele aflate în apropierea urnei purtau urme de ardere. Probabil sînt pietrele care au făcut parte din rug. Bolovanii aflați mai departe de urnă, unii cu diametrul de peste 0,50 m, nu aveau urme de ardere.

În partea nordică a secțiunii (c. 3) la —0,35—0,40 m au apărut cîteva mici porțiuni de chirpic și o vatră destul de bine păstrată. Am considerat aceste vestigii³ ca marcînd locuința 1. Pe vatră, în apropierea ei și în porțiunile de chirpic menționate au fost descoperite fragmente ceramice pictate în stilurile ε și ζ. Locuința 1 pare să se încadreze în etapa Cucuteni B₂. La aceeași adîncime cu locuința au fost descoperite și fragmente ceramice Cucuteni A. Din păcate în această campanie nu a putut fi sesizat cu claritate nivelul de călcare Cucuteni B. Menționăm că fragmente ceramice ε, ζ și γ, δ apar asociate de multe ori cu fragmente Cucuteni A pînă la adîncimea de 0,60 m. Stratul cenușiu deschis-gălbui, în care se află vestigiile menționate, încetează la adîncimea de —1,40 m (în c. 1) și la 0,60 m în c. 5, cînd apare o masă compactă de chirpic care acoperea primele șapte carouri. De abia mai tîrziu, la demontare am putut stabili că este vorba de două locuințe foarte apropiate (L_{2A} și L_{2B}). În partea sudică a secțiunii (c. 12—15) la —0,80 m au apărut vestigiile locuinței 3, care împreună cu L_{2A} și L_{2B} marchează al doilea nivel Cucuteni A₂.

După demontarea locuințelor 2A și 2B și înlăturarea unui strat subțire de nivelare am descoperit resturile a încă două locuințe (L₅ și L₁₁) din care au fost recoltate destul de puține fragmente ceramice. Din această cauză încadrarea lor este oarecum incertă. Credem, totuși, că fac parte din primul nivel de locuire Cucuteni A₂. La același nivel a fost descoperit și complexul 1 (C₁) care după materialul ceramic se încadrează tot în etapa Cucuteni A₂.

La adîncimea de —1,80—2,00 m în unele carouri au fost întîlnite porțiuni de lut, cu grosimea de 1,5—2 cm, bătătorit și întărit la soare. În momentul de față nu știm exact rostul acestor lutuie. Presupunem că s-a încercat în acest mod consolidarea terenului care din cauza depunerilor cu consistențe diferite se tase, pricinuind unele dificultăți la construirea noilor locuințe. Probabil din același motiv sînt frecvente nivelările, iar platformele sînt aproape întotdeauna construite pe paturi de lut nisipos de culoare galben-ocru.

De la acest nivel mai multe motive ne-au determinat să continuăm săpătura doar pe

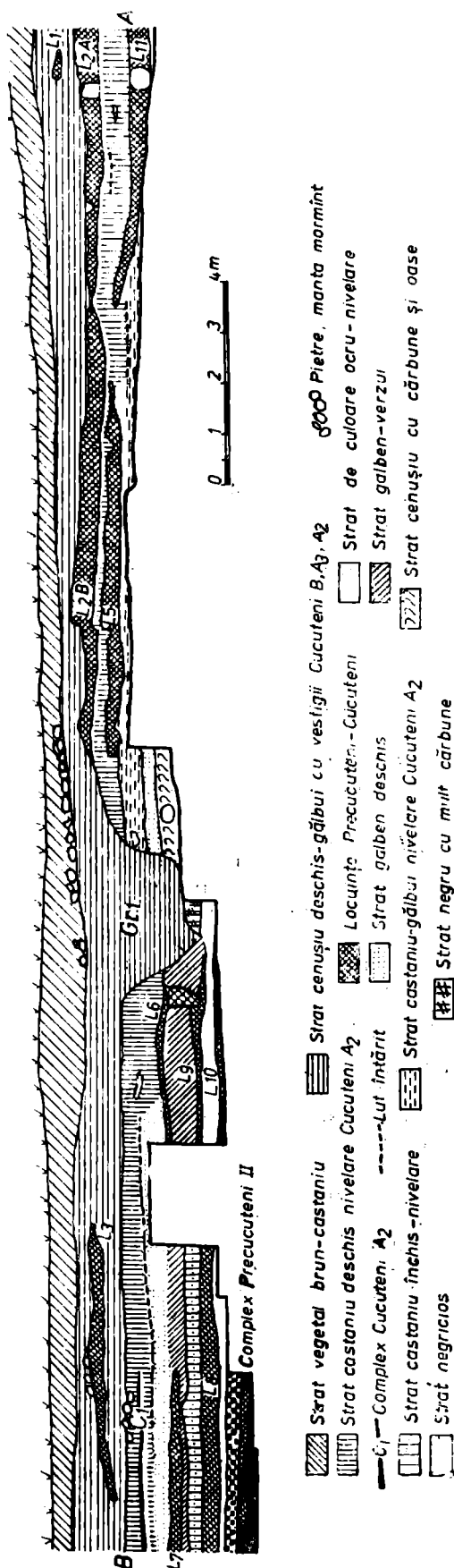

Fig. 1. Poduri — „Dealul Ghindaru”. Profilul taluzului de vest al S.I.

jumătatea sudică a secțiunii lăsând pe c. 12 un martor pentru evacuarea pământului.

Continuând săpătura am observat conturul gropii Cucuteni B, iar la adâncimea de —2,30 m (în c. 10—12) au apărut vestigiile locuinței 6. În apropierea ei și la aceeași adâncime se găseau resturile locuinței 7. Materialul ceramic din cele două locuințe permite încadrarea lor într-o etapă tirzie Precucuteni III, cu multe elemente care anunță apariția cucutenianului propriu-zis.

Sub pământul de nivelare, la —3,00 m, au fost descoperite urmele locuințelor 8—9. Neputînd săpa martorul (din c. 9) nu știm dacă este vorba de o singură locuință de dimensiuni neobișnuit de mari, sau de două locuințe foarte apropiate. Materialul ceramic încadrează locuința sau locuințele în faza Precucuteni III.

În caroul 11 la adâncimea de —3,60 m, sub nivelarea galben-ocru au apărut urmele unei construcții (L_{10}) din faza Precucuteni II. La aproximativ aceeași adâncime, în carourile 14—15, au fost descoperite mai multe bucăți de chirpic care semnalau prezența unui complex din aceeași fază.

La adâncimea de —4,00 m am fost nevoiți să încetăm săpăturile cu toate că pământul viu nu fusese atins.

Caseta 1 are o stratigrafie ușor diferită de cea a secțiunii cu toate că se află în imediata apropiere a acesteia. Partea sudică a casei era ocupată parțial de mantaua mormintului. În colțul de sud-vest al casei apărea o aglomerare de bolovani de riu care pare să semnaleze prezența unui nou mormint. În partea nordică a casei, la —0,25—0,35 m, apar resturile unei locuințe (L_4) Cucuteni A. În stratul de pământ aflat deasupra locuinței au fost găsite sporadic fragmente ceramice Cucuteni B și A—B asociate cu fragmente ceramice din faza A. Remarcăm faptul că L_4 apare aproape la aceeași adâncime cu L_1 (Cucuteni B). Starea de conservare a locuinței este destul de proastă, fiind pe alocuri deranjată de arături. În plus locuința pare să fi fost afectată de groapa Cucuteni B, alveolarea rămasă de la groapă fiind apoi folosită pentru înmormintarea din epoca bronzului. Resturile locuinței se continuau în taluzul de nord al casei. Din păcate vestigiile ei nu au putut fi degajate în întregime. Din cuprinsul porțiunii dezvelite au fost recoltate, în special, fragmente ceramice tricrome; fragmentele decorate cu incizii sau cu pictură cu alb sînt foarte puține. Încalinăm să considerăm această locuință ca aparținînd unui ipotetic nivel Cucuteni A_3 . În stadiul actual nu putem afirma cu certitudine acest lucru.

Menționăm și faptul că L_4 suprapunea o parte din locuința 2B care se încadrează clar

în etapa Cucuteni A_2 . *Caseta 2* trasată în zona L_3 a permis degajarea acesteia, în cea mai mare parte. Au fost obținute informații cu privire la planul locuinței și amenajarea ei interioară. Ca și pe secțiune, stratul de pământ de pînă la 0,60 m conținea sporadic fragmente ceramice Cucuteni B asociate cu cele din faza Cucuteni A.

După demontarea locuințelor săparea casetelor a trebuit să fie abandonată, eforturile noastre fiind concentrate pe secțiune.

Stratigrafia. Situația stratigrafică este destul de complexă, fiind uneori complicată de apariția unor straturi de pământ cu întindere mică, a crotovinilor și a deranjamentelor mici dar greu de sesizat. Deoarece în momentul de față nu cunoaștem întreaga succesiune stratigrafică credem că este mai bine să nu notăm nivelele desemnîndu-le provizoriu după complexele de locuire. În continuare vom prezenta stratigrafia în succesiunea de jos în sus.

Primul nivel, din păcate încă incert, pare să fie semnalat de fragmentul liniar ceramic (fig. 2/1) descoperit sub complexul Precucuteni II, la adâncimea de —3,80 m.

Al doilea nivel este reprezentat de depunerea Precucuteni II și de cele două complexe de locuire (L_{10} și C—P II). În complexele de locuire și în stratul de pământ negricios au fost descoperite destul de numeroase fragmente ceramice, idoli și unelte Precucuteni II.

O nivelare de culoare ocru separa clar stratul Precucuteni II de locuințele 8—9 care fac parte din primul orizont Precucuteni III.

Următorul orizont, marcat de L_{6-7} , a fost încadrat pe baza materialului ceramic într-o fază tirzie Precucuteni III, cu multe elemente care anunță nașterea cucutenianului⁴. Locuința 7 era construită pe un strat de pământ castaniu închis, probabil o nivelare. Stratul galben-verziu, pe care se afla L_6 , pare să provină dintr-o depunere precucuteniană.

Peste locuințele menționate apare un strat galben-deschis, probabil o nivelare din faza Cucuteni A_2 , în care se găsesc și resturile complexului 1, care nu știm cu certitudine dacă se leagă de primul nivel de locuire Cucuteni A_2 marcat de locuințele 5 și 11. De fapt și încadrarea acestora este încă puțin sigură din cauza cantității mici de ceramică descoperită. Opinăm, totuși, că, în momentul de față, acest orizont poate fi considerat ca aparținînd primei locuiri cucuteniene.

Deasupra acestui orizont urmează un nivel de refacere Cucuteni A_2 (L_{2A} și L_{2B}) care împreună cu L_3 fac parte din al doilea orizont al fazei A_2 . Locuințele 2A și 2B sînt suprapuse de un strat de pământ cenușiu deschis-gălbui în care se află vestigiile L_3 (Cucuteni A_2), dar și numeroase fragmente ceramice

trichrome care ar putea fi puse în legătură cu L₄. Prezența unei locuiri din etapa Cucuteni A₃ rămâne încă sub semnul întrebării, urmînd să fie elucidată în campania viitoare.

Nivelul Cucuteni A—B semnalat de grupele stilistice γ și δ nu se diferențiază stratigrafic. Dar, din cîte știm, este exclusă asocierea grupelor ϵ și ζ cu grupele γ și δ . Rămîne să descoperim complexe de locuire corespunzătoare acestei faze.

Locuirea Cucuteni B, fără să fie clar diferențiată stratigrafic, este certă, datorită vetrei și a resturilor din L₁. Ultimul moment este datat în epoca bronzului cînd a avut loc înmormîntarea urnei Costișa.

Menționăm și faptul că în stratul vegetal au fost descoperite cîteva mici fragmente ceramice medievale.

Sîntem convinși că stratigrafia stațiunii Dealul Ghindaru este încă departe de a fi complet elucidată. Ne facem însă datoria de a semna toate observațiile din timpul săpăturii urmînd ca cercetările viitoare să precizeze și să nuanțeze schița prezentată acum. Oricum apare cu claritate că ne aflăm în fața unei stațiuni de excepție pentru Moldova. Depunerea arheologică de peste 4 m, numărul mare de straturi arheologice ca și configurația terenului în zona pe care am numit-o „acropolă” ne fac să presupunem că ne aflăm în fața unui tell cucutenian.

Locuințele. Cu toate că săpătura noastră nu s-a desfășurat în condiții optime pentru cercetarea complexelor de locuire, am reușit să facem unele observații asupra construcțiilor întîlnite.

În stratul Precucuteni II au fost descoperite două porțiuni cu bulgări de chirpic. În carourile 14—15 au apărut resturi sporadice de la un complex de locuire din această fază. Locuința 10 din care am surprins doar un capăt pare mai consistentă. Bulgării de chirpic erau de culoare gălbuie sau roșie fără amprente de nuiiele sau birne. Chirpicul era sfărîmat în bucăți mici, dar destul de bine ars. Sub chirpic se afla destul de multă cenușă și bucățele de cărbune. Fragmentele ceramice nu erau prea numeroase.

Locuințele din primul nivel Precucuteni III ne-au oferit posibilitatea unor observații mai amănunțite. Condițiile în care s-a desfășurat săpătura nu ne-au permis să stabilim dacă este vorba de o singură locuință de dimensiuni mari sau de două locuințe. Din această cauză le vom descrie separat.

Locuința 8 a fost ridicată pe o nivelare din lut nisipos, puternic ars, probabil intenționat. În urma arderii acesta a căpătat culoare galben-închisă spre ocru. Pe acest strat au fost găsite plăci, din platforma locuinței, cu urme de nuiiele și crengi, unele necurățate de frunze. În lutul platformei au fost observate

doar urme de paie tăiate; foarte rar se observă pleavă. Plăcile platformei erau foarte bine arse, rezistente și căpătaseră după ardere culoarea violetă. Lutuala platformei avea grosimea de circa 10 cm și se afla în oarecare neorînduială, unele plăci erau oblice față de celelalte și sub ele au fost descoperite fragmente ceramice. Deasupra platformei se aflau dărîmăturile pereților; chirpicul era de culoare roșie sau neagră cu pinze de cenușă între straturile de chirpic. Spre deosebire de chirpicul platformei acesta avea destul de multă pleavă, era mai spongios și se desprindea cu ușurință. În chirpic se observau cîteva discontinuități din care două erau ovale iar altele două neregulate. Discontinuităților le corespundeau gropi care străpungeau platforma și uneori și nivelarea ocru. Se pare că cel puțin unele din ele provin de la birnele care susțineau acoperișul sau eventual de la unul dintre pereți.

A doua locuință (L₉) avea platformă pe întreaga porțiune dezvelită. Pe stratul de pămînt galben-ocru, nisipos, au fost așezate trunchiuri de copăcei cu diametrul de 10—12 cm, orientați paralel cu laturile lungi ale șanțului. Peste structura de lemn a fost dată o lipitură de lut groasă de 10—12 cm, care în momentul săpăturii avea culoarea violacee și era foarte rezistentă. Atît pe nivelarea ocru cît și pe partea inferioară a platformei se observau clar amprente trunchiurilor folosite. Chirpicul pereților era de culoare roșie, mai rar gălbuie și se demonta cu ușurință. Singurele amprente observate aici proveneau de la nuiiele. Și această locuință avea urme de la birnele care, probabil, susțineau acoperișul.

Locuințele din nivelul Precucuteni III tîrziu (L₆ și L₇) au avut de asemenea platforme din trunchiuri de copăcei, uneori cu crenguțe și frunze. Platforma însă nu acoperea întreaga suprafață a locuinței. O porțiune din platforma L₆ era construită pe o nivelare ocru destul de subțire (1—2 cm), în timp ce porțiunea dezvelită din L₇ era ridicată direct pe pămînt.

În prima fază a locuirii Cucuteni A₂ (L₅ și L₁₁) se continuă aceeași tehnică constructivă. Platforma din trunchiuri de copăcei cu diametrul de 8—10 cm, însă de data aceasta curățați de crengi, este așezată pe o nivelare subțire (1—2 cm) de culoare ocru. Lutuala are grosimea de 8—10 cm, fiind uneori străpunsă de gropi de la birnele acoperișului. Și în al doilea nivel Cucuteni A₂ (L_{2A} și L_{2B}) se folosește aceeași tehnică de construcție, inclusiv nivelarea subțire ocru și porțiunile de platformă din trunchiuri de copăcei. Locuința 3, însă, nu a avut platformă decît în zona așa-numitei „racle”, restul locuinței fiind construit direct pe pămînt.

Locuința 4, pe care am încadrat-o ipotetic în etapa Cucuteni A₃, avea o porțiune destul de mică de platformă. Din cauza condițiilor proaste de conservare nu am putut face mai multe observații asupra sistemului ei de construcție. Cît despre locuința 1 (Cucuteni B) așa cum am menționat nu se păstra decît vatra și cîteva mici porțiuni de chirpic provenit de la pereții prăbușiți. Pare însă destul de sigur că L₁ nu a avut platformă.

Observațiile asupra sistemului de construcție al locuințelor sînt destul de puține. Totuși putem remarca folosirea cu consecvență a nivelărilor de culoare ocru și a platformelor din trunchiuri de copăcei atît în cele două etape precucuteniene cît și în etapa Cucuteni A₂. Folosirea aceluiași pămînt pentru nivelare credem că este o dovadă a continuității populației care a locuit Dealul Ghindaru în acest timp.

Ceramica. Începem sumara prezentare a materialului ceramic recoltat cu fragmentul liniar ceramic. Forma de la care provine nu o putem identifica. Pasta este destul de fină, degresată cu nisip, interiorul și exteriorul sînt acoperite cu un soi de slip destul de bine lustruit. Culoarea este cenușie-deschisă spre gălbui. Decorul este alcătuit din linii paralele incizate întrerupte de capete de note mult alungite (fig. 2/1). Pare să indice o fază tîrzie a ceramicii liniare.

Materialul ceramic Precucuteni II recoltat în săpătura din acest an este destul de puțin. Par să fie reprezentate toate categoriile determinate de cercetătoarea S. Marinescu-Bîlcu⁵. Ceramica grosieră (categoria C la S. Marinescu-Bîlcu)⁶ cu cioburi pisate în pastă este decorată cu barbotină și cu ciupituri realizate cu unghia (fig. 2/20, 23, 25). Cîteva fragmente ceramice par să se încadreze atît ca pastă cît și ca decor în categoria B⁷. Ceramica cu decor excizat este destul de puțină. Un singur fragment (fig. 2/3) face parte în mod sigur din această categorie. Între linii paralele incizate a fost realizat un decor format din triunghiuri excizate care alternează cu triunghiuri rezervate, uneori cu virful secționat. Pare să fie o combinație între decorul în „tablă de șah” și cel cunoscut sub numele de „dintre de lup”. Alte două fragmente sînt decorate cu motivul în șah (degenerat)⁸ realizat din creștături destul de înguste care alternează cu suprafețe rezervate mai late (fig. 2/5—6). Într-un caz în creștături a fost încrustată materie colorantă albă (fig. 2/2). De cîteva ori apar și așa-numitele „apexuri” (fig. 2/10).

Canelura este frecventă, fiind de cele mai multe ori asociată cu liniile incizate (fig. 2/26) sau cu șiruri de împunsături (fig. 2/11, 19). Decorul *imprimat*⁹, caracteristic pentru faza Precucuteni II, apare pe

cîteva fragmente ceramice (fig. 2/17). Materialul descoperit în acest nivel credem că poate fi încadrat cu toată certitudinea în faza Precucuteni II.

Primul nivel Precucuteni III. Din locuința sau locuințele 8—9 ca și din stratul corespunzător lor au fost recoltate numeroase fragmente ceramice și cîteva vase întregibile. Am putut observa că sînt reprezentate toate grupele ceramice cunoscute pentru această fază¹⁰.

Ceramica fină este de culoare cenușie, uneori în tonuri mai deschise, alteori are culoarea neagră sau brun roșcată. Vasele sînt întotdeauna acoperite cu un soi de slip foarte bine lustruit. Majoritatea vaselor din această categorie sînt decorate cu caneluri (fig. 3/1) sau cu un decor format din caneluri și incizii (fig. 4/3, 6, 9, 13). Un alt ornament este realizat prin șiruri de impresiuni dispuse sub buza vaselor (fig. 3/5) sau în benzi verticale de la gură spre fundul vaselor (fig. 3/14 ; 4/11, 15).

Deosebit de frecvent este decorul din linii incizate (fig. 3/3 ; 4/3, 7—8, 13), uneori avînd culoare albă încrustată (fig. 3/9, 11 ; 4/5). În cîteva cazuri apar și proeminente conice în formă de cornițe (fig. 4/10 ; 3/6). Un motiv mai vechi¹¹ este acel al micilor alveole asociate cu linii incizate și linii scurte, hașuri. Pe vasele de dimensiuni mari decorul preferat pare să fie incizia adîncă, un soi de șanțuleț (fig. 3/1—2). Atragem atenția asupra unei măsute de cult (fig. 3/11) de formă dreptunghiulară prevăzută cu cinci picioare conice, cîte unul în fiecare colț iar al cincilea pe mijloc. Decorul incizat nu este prea clar. Pare să fie format dintr-o elipsă mare în care sînt înscrise altele două mai mici. Ar putea fi interpretat și ca fiind reprezentarea unui pește. Menționăm că decorul se află pe partea inferioară a piesei.

Inventarul locuințelor precucuteniene este foarte bogat : au fost găsiți mai mulți idoli antropomorfi și o splendidă statueta reprezentînd o căprioară. Uneltele de piatră, os și gresie sînt numeroase. Raportat la suprafața mică săpată materialul ceramic pare abundent.

Nivelul Precucuteni III tîrziu. Folosim această formulare deoarece orizontul marcat de locuințele 6 și 7 ridică unele probleme datorită faptului că încă nu a putut fi studiat întregul material ceramic. Stratigrafic acest orizont se plasează peste nivelul clasic Precucuteni III. Materialul ceramic, atît cît a putut fi studiat, are multe trăsături precucuteniene. Se păstrează imprimările pe umărul vaselor, precum și creștăturile pe buză (fig. 5/7, 10). Canelurile dispuse oblic persistă (fig. 5/9) dar apar și proeminente cu incizii în cruce. Fundurile sînt de obicei ușor

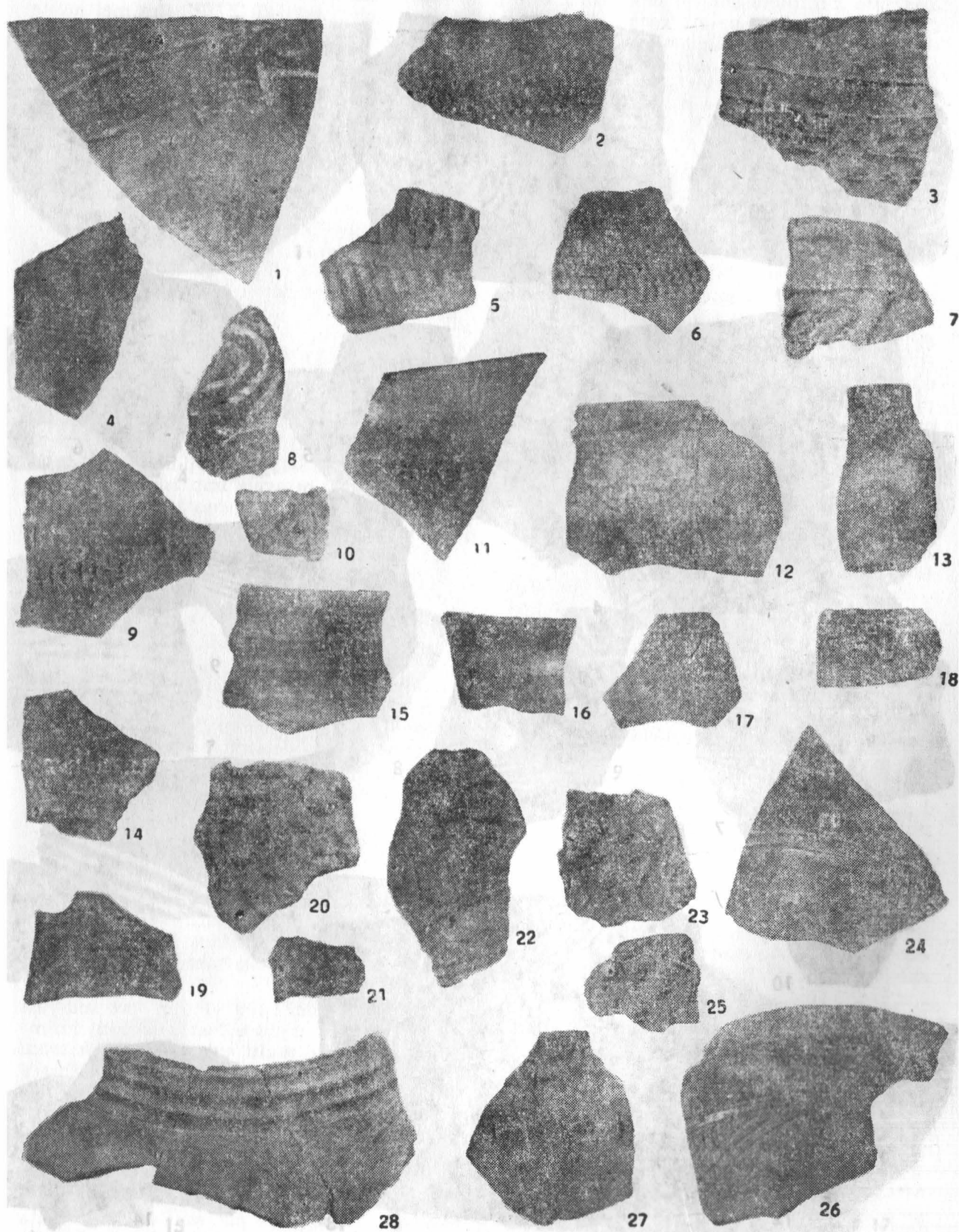

Fig. 2. Poduri — „Dealul Ghindaru“. 1 ceramică liniară; 2—28 ceramică Precucuteni II.

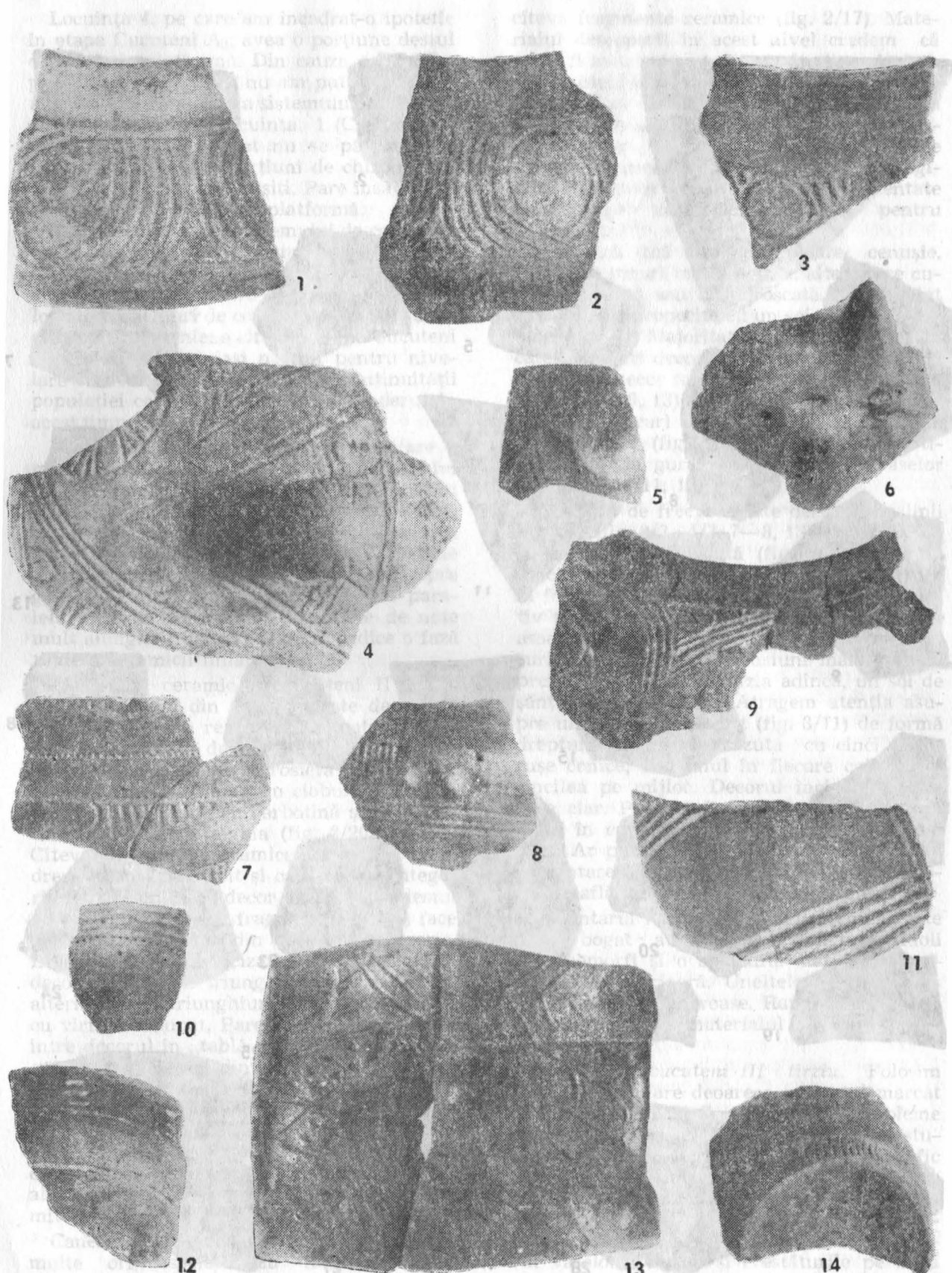

Fig. 3. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—14 ceramică din primul nivel Precucuteni III.

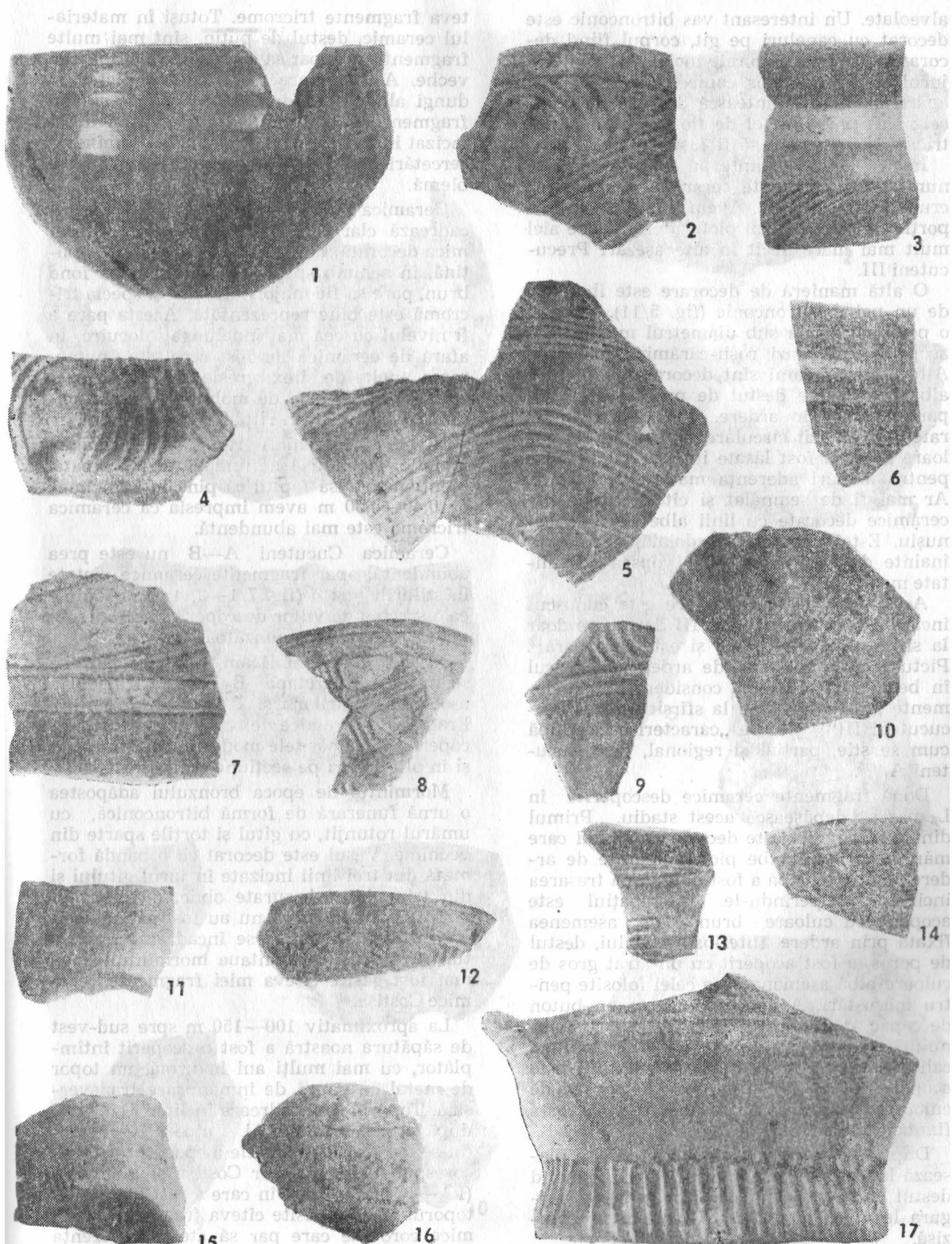

Fig. 4. Poduri — „Dealul Ghindaru”, Ceramică din primul nivel Precucuteni III.

alveolate. Un interesant vas bitronconic este decorat cu caneluri pe gît, corpul fiind decorat cu cercuri și spirale incizate grupate în jurul proeminențelor conice. Un decor mai aparte pare să amintească de flori de ghiocei; sînt patru astfel de flori dispuse simetric. Vasul nu pare să fi fost pictat.

În cele două locuințe au fost descoperite numeroase fragmente ceramice cu pictură crudă roșie sau albă. Avem impresia că proporția de ceramică cu pictură crudă este aici mult mai mare decît în alte așezări Precucuteni III.

O altă manieră de decorare este ilustrată de un pahar bitronconic (fig. 5/11). Buza și o porțiune aflată sub diametrul maxim sînt acoperite de benzi roșii-cărămizii lustruite. Alte două porțiuni sînt decorate cu pictură albă de calitate destul de proastă dar care pare fixată prin ardere. Benzile sînt separate prin incizii circulare. Porțiunile cu culoare albă au fost lăsate intenționat poroase pentru a mări aderența materiei colorante. Ar mai fi de semnalat și cîteva fragmente ceramice decorate cu linii albe pe fond cenușiu. Este vorba, fără îndoială, de pictură înainte de ardere dar cu o vopsea de calitate mediocră.

Acest mod de ornamentare este cunoscut încă din faza Precucuteni III dar apare doar la sfîrșitul acestei etape și este încă rară¹². Pictura cu alb înainte de ardere și decorul în benzi lustruite sînt considerate ca elemente „folosite numai la sfîrșitul fazei Precucuteni III”¹³ și care „caracterizează, după cum se știe, parțial și regional, faza Cucuteni A₁”¹⁴.

Două fragmente ceramice descoperite în L₆ par să depășească acest stadiu. Primul dintre fragmente este decorat cu incizii care mărginesc benzi albe pictate înainte de ardere; culoarea albă a fost dată după trasarea inciziilor, acoperindu-le. Interspațiul este acoperit cu culoare brună, de asemenea fixată prin ardere. Interiorul vasului, destul de poros, a fost acoperit cu un strat gros de culoare albă asemănătoare celei folosite pentru în crustări. A doua piesă este un buton de capac, de formă tronconică. Discul butonului este acoperit de culoare albă de bună calitate, fixată prin ardere. Interiorul este acoperit tot cu un strat gros de vopsea de culoare albă, vîroasă, probabil și aceasta fixată prin ardere.

După cîte se pare nivelul L₆ și L₇ se plasează la sfîrșitul fazei Precucuteni III, avînd destul de multe elemente care ar putea asigura legătura cu cultura Cucuteni propriu-zisă.

Un nivel puțin clar este cel semnalat de locuințele 5 și 11. Provizoriu l-am încadrat în faza Cucuteni A₂ deoarece apăreau și ci-

teva fragmente tricrome. Totuși în materialul ceramic, destul de puțin, sînt mai multe fragmente care par să semnaleze o etapă mai veche. Astfel apare un fragment pictat cu dungii albe pe fondul negru lustruit și un fragment de la fundul unui vas cu decor incizat în tradiție precucuteniană. Rămîne ca cercetările viitoare să elucideze această problemă.

Ceramica din locuințele 3, 2A și 2B se încadrează clar în etapa Cucuteni A₂. Ceramica decorată cu incizii este destul de puțină, în schimb specia bicromă, alb pe fond brun, pare să fie majoritară, dar și specia tricromă este bine reprezentată. Acesta pare a fi nivelul cu cea mai îndelungată locuire. În afară de ceramică au fost recoltate numeroase unelte de silex, gresie, os și corn precum și cîteva piese de mobilier, din care cităm un frumos tron ritual, pictat tricrom.

Nivelul Cucuteni A₃ rămîne deocamdată ipotetic, locuința 4 nefiind integral săpată. Menționăm însă faptul că pînă la adîncimea de 0,40—0,50 m avem impresia că ceramica tricromă este mai abundentă.

Ceramica Cucuteni A—B nu este prea abundentă, apar fragmente ceramice pictate în stilurile γ și δ (fig. 7/1—2, 4, 6) și rămîne ca o sarcină de viitor descoperirea complexelor de locuire corespunzătoare.

Nivelul Cucuteni B am arătat că pare să se încadreze în etapa B₂ caracterizată prin asocierea stilurilor ε și ζ (fig. 7/5, 7, 9—13). Fragmente ceramice de acest tip au fost descoperite în rămășițele modeste ale locuinței 1 și în alte locuri pe secțiune și în casete.

Mormîntul de epoca bronzului adăpostea o urnă funerară de formă bitronconică, cu umărul rotunjit, cu gîtul și tortile sparte din vechime. Vasul este decorat cu o bandă formată din trei linii incizate în jurul gîtului și din triunghiuri hașurate oblic, dispuse cu vîrfurile în jos. În urnă nu au fost găsite decît oase incinerate. Urna se încadrează în cultura Costișa¹⁵. În mantaua mormîntului au mai fost găsite cîteva mici fragmente ceramice Costișa.

La aproximativ 100—150 m spre sud-vest de săpătura noastră a fost descoperit întimplător, cu mai mulți ani în urmă, un topor de metal cu gaură de înmănușare transversală. Toporul se încadrează în tipul Darabani după clasificarea lui Al. Vulpe¹⁶, încadrîndu-se în perioada mijlocie a epocii bronzului, corespunzînd culturilor Costișa și Monteoru (IC₂—IC₃)¹⁷. În zona în care a fost descoperit toporul au fost găsite cîteva fragmente ceramice corodate care par să ateste prezența unei așezări din epoca bronzului. Aceasta ar putea fi pusă în legătură cu mormîntul Costișa.

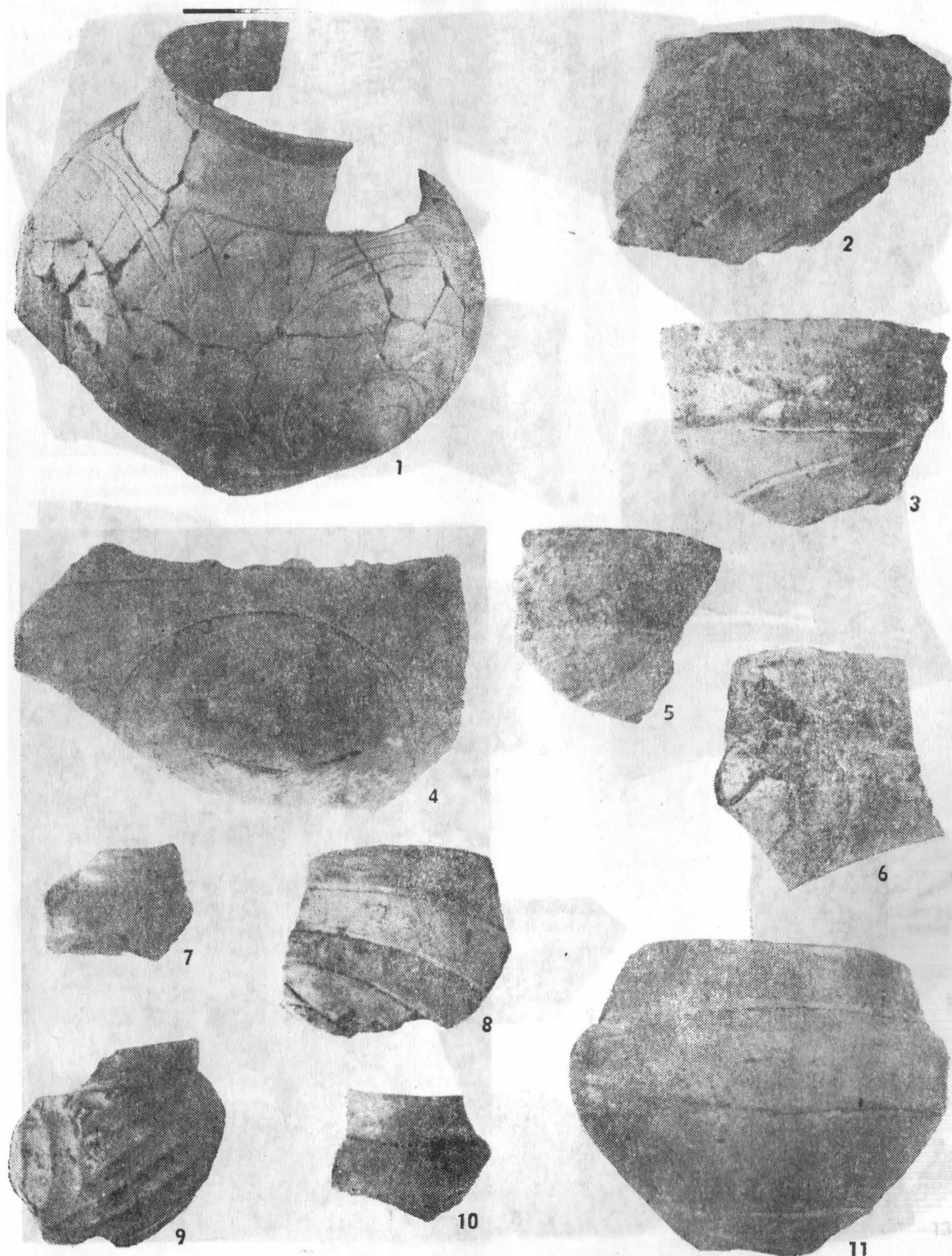

Fig. 5. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—11 ceramică din locuința 6.

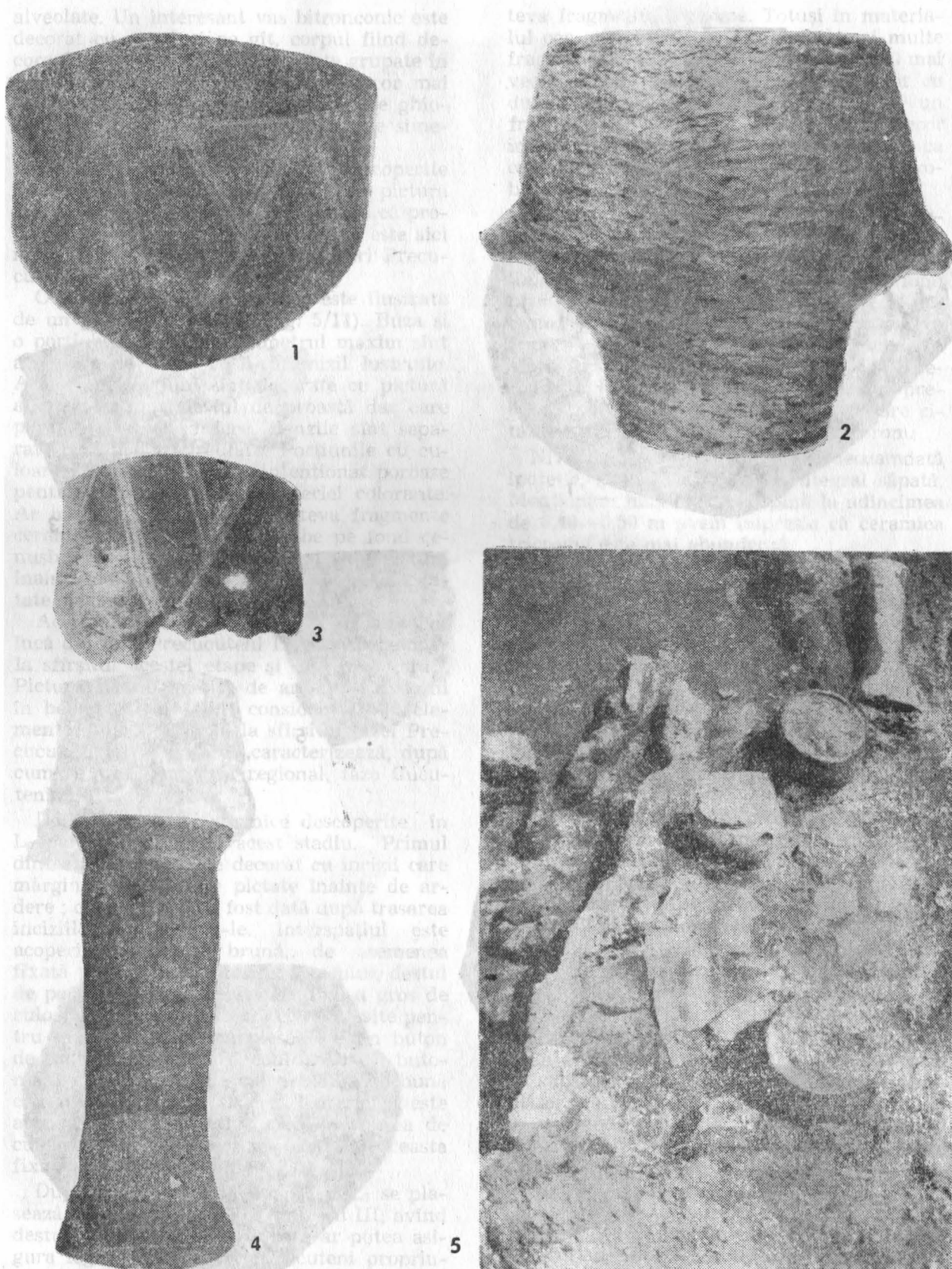

Fig. 6. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—4 ceramică din locuința 3 (complexul ritual); 5 complexul ritual *in situ*.

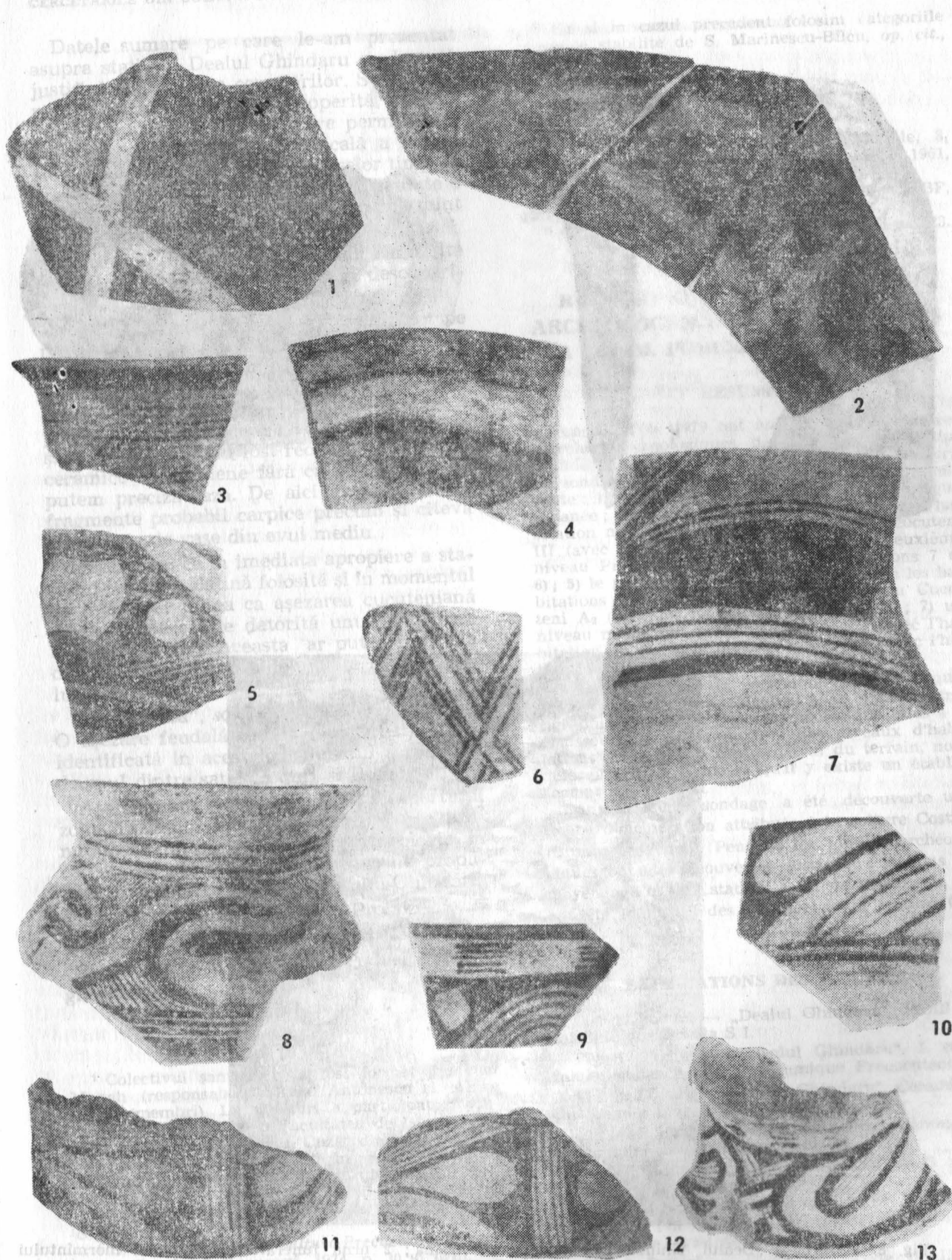

Fig. 7. Poduri — „Dealul Ghindaru“. 1—13 ceramică Cucuteni A—B și B.

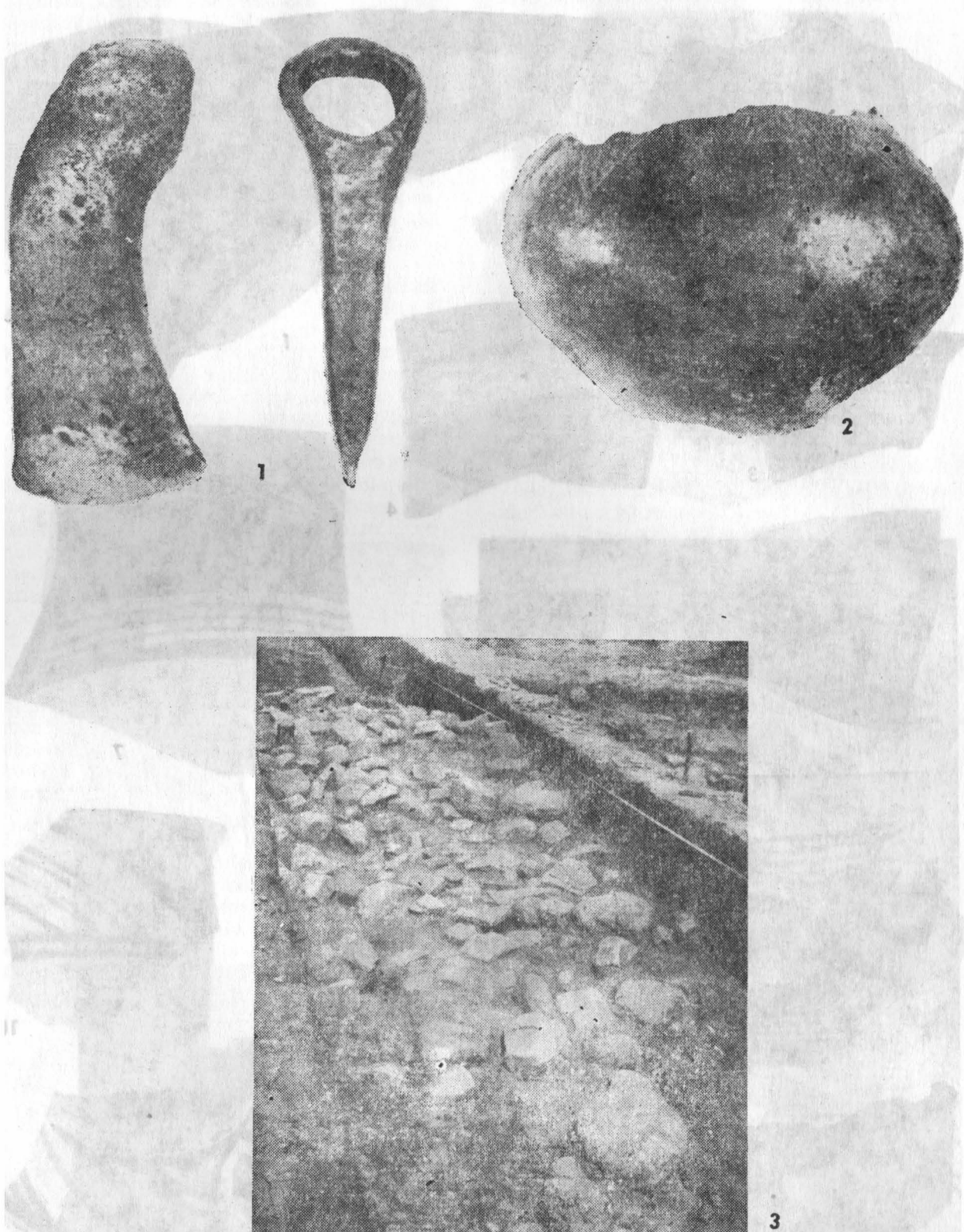

Fig. 8. Poduri — „Dealul Ghindaru“. 1 topor de aramă; 2 urnă funerară; 3 mantaua mormintului Costișa.

Datele sumare pe care le-am prezentat asupra stațiunii Dealul Ghindaru credem că justifică continuarea cercetărilor. Se pare că pentru prima dată a fost descoperită în Moldova o așezare de tip tell care permite urmărirea prin stratigrafie verticală a succesiunii culturilor, fazelor și subfazelor timp de aproape un mileniu și jumătate. O noutate o constituie și descoperirea primului mormînt Costișa din Moldova.

Colectivul șantierului a efectuat mai multe cercetări de teren care au dus la descoperirea citorva așezări noi.

Siliște-Prohozești. Așezarea se află tot pe terasa Tazlăului Sărat la aproximativ 2 km în aval de Dealul Ghindaru. Stațiunea are formă tipică de „cetățuie”, apărută pe trei părți de pante abrupte naturale. Cea de a patra latură pare să fi fost barată cu un șanț de apărare. Au fost recoltate fragmente ceramice cucuteniene fără ca deocamdată să putem preciza faza. De aici avem și câteva fragmente probabil carpice precum și câteva fragmente de vase din evul mediu.

Menționăm că în imediata apropiere a stațiunii se află o slatină folosită și în momentul de față. S-ar putea ca așezarea cucuteniană de la Siliște să fie datorită unui grup care exploata slatina. Aceasta ar putea fi și una din cauzele locuirii îndelungate de pe Dealul Ghindaru.

„La Floarea”, sat Prohozești, com. Poduri. O așezare feudală tirzie (sec. XVII) a fost identificată în acest loc. Punctul se află pe drumul dintre satul Poduri și Prohozești.

Așa cum am arătat la începutul raportului zona Tazlăului Sărat pare a fi foarte promițătoare din punct de vedere arheologic. În cercetările din campania viitoare ne propunem investigarea așezării Dealului Ghindaru, sondarea stațiunii Siliștea-Prohozești și efectuarea unor amănunțite cercetări de teren pe teritoriul comunelor Poduri și Mărginești.

NOTE

¹ Colectivul șantierului a fost format din Dan Monah (responsabil), Silvia Antonescu și Alexe Bujor (membri). La săpături a participat și studentul Ion Mareș de la Facultatea de Istorie-Filozofie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

² Secțiunea a fost împărțită în carouri cu latura de 2 m, numerotarea făcîndu-se din capătul nordic.

³ Locuințele au fost numerotate în ordinea descoperirii.

⁴ S. Marinescu-Bîlcu, *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, 1974, p. 30 și urm.

⁵ *Ibidem*, p. 64.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 67.

⁹ *Ibidem*, p. 65.

¹⁰ Ca și în cazul precedent folosim categoriile ceramice stabilite de S. Marinescu-Bîlcu, *op. cit.*, p. 75.

¹¹ *Ibidem*, p. 77.

¹² *Ibidem*, p. 129.

¹³ *Ibidem*, p. 77.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ A. Vulpe și M. Zamoșteanu, *Materiale*, 8, 1962, p. 309 și urm.; A. Vulpe, *Dacia*, N.S., 5, 1961, p. 105 și urm.

¹⁶ Idem, *Die Äste und Beile in Rumänien*, PBF, 1970, p. 41.

¹⁷ A. Vulpe și E. Tudor, *SCIV*, 21, 1970, 3. p. 423.

RAPPORT SUR LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES EFFÉCTUÉES DANS LA COMM. PODURI, DÉP. DE BACĂU

RÉSUMÉ

Pendant l'été 1979 ont été commencées les recherches archéologiques dans la station Dealul Ghindaru, sur le village Rusăiești, comm. Poduri. Le sondage effectué a établi la stratigraphie suivante : 1) un niveau hypothétique avec céramique rubanée ; 2) un niveau Precucuteni II (avec l'habitation nr. 10) ; 3) le premier niveau Precucuteni III (avec les habitations 9 et 8) ; 4) le deuxième niveau Precucuteni III (avec les habitations 7 et 6) ; 5) le premier niveau Cucuteni A₂ (avec les habitations 5 et 11) ; 6) le deuxième niveau Cucuteni A₂ (avec les habitations 3, 2A et 2B) ; 7) un niveau moins sur, probablement A₃ (?) (avec l'habitation nr. 4) ; 8) le niveau Cucuteni B (avec l'habitation nr. 1).

Par l'analyse de la céramique on paraît qu'il existe aussi un niveau Cucuteni A—B, indéfini stratigraphiquement. Le dépôt archéologique (plus 4 m épaisseur), le grand nombre des niveaux d'habitations ainsi que la conformation du terrain, nous déterminent de supposer qu'il y existe un établissement de type tell.

Dans le même sondage a été découverte une tombe d'incinération attribuée à la culture Costișa (Bronze moyenne). Pendant les fouilles archéologiques ont été découvertes aussi deux stations du moyen âge et une station, à Siliște Prohozești, où ont été identifiés des vestiges de la culture Cucuteni.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. Poduri — „Dealul Ghindaru”. Profil du talus de ouest de la S I.

Fig. 2. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1. céramique rubanée ; 2—28 céramique Precucuteni II.

Fig. 3. Poduri — „Dealul Ghindaru”. Céramique du premier niveau Precucuteni III.

Fig. 4. Poduri — „Dealul Ghindaru”. Céramique du premier niveau Precucuteni III.

Fig. 5. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—11 céramique de l'habitation 6.

Fig. 6. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—4 céramique de l'habitation 3 (le complexe rituel) ; 5 le complexe rituel *in situ*.

Fig. 7. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1—13 céramique Cucuteni A—B et B.

Fig. 8. Poduri — „Dealul Ghindaru”. 1 hache en cuivre ; 2 urne funéraire ; 3 le manteau du tombeau Costișa.